

I el nostre Windrush?

Martí Figueras • original

Durant els últims anys, en el mandat de **Xavier Albertí** al TNC, han proliferat les propostes dirigides a i protagonitzades per joves. Eren espectacles que feien una o dues setmanes de funcions, entre setmana en horari escolar perquè els instituts poguessin venir. Hi ha hagut bones propostes i altres que han fet llufa. Fa dos anys, **Helena Tornero** va estrenar *El futur* a la Sala Tallers, una història ben tramada, però amb un final decebedor. Fos com fos, treballar les injustícies socials (*leitmotiv* de l'autora figuerenca) a través de la veu de la joventut segurament la va esperonar a desenvolupar la seva següent obra. En aquest cas, però, Tornero dona tota la veu a un quintet interpretatiu ben jove i desconegut. A la Sala Petita del TNC podem veure una de les obres més enèrgiques i amb més ritme de la cartellera: *Nosaltres (A nosotros nos daba igual)*. I on la denúncia social *made in* Tornero és molt més eficient que en l'anterior obra. Després d'estar a las Naves del Español en Matadero, a Madrid, i que l'Oriol Osan ja deixés clar que **era una obra que calia veure**, hi sumo les meves felicitacions.

'Nosaltres (a nosotros nos daba igual)', un espectacle d'Helena Tornero. © May Zircus / TNC

L'Helena Tornero és una autora a qui li agrada molt documentar-se i omplir de referències històriques, antigues o contemporànies, els seus textos. No és una opció *cool*, sinó que la dramaturga sempre sap dialogar molt bé amb el passat històric més fosc per modelar la realitat de la seva ficció. En aquest cas, tot comença amb l'escàndol Windrush: el 2017 a Anglaterra van començar a expedir deportacions a tot d'immigrants que havien arribat durant la dècada dels quaranta per reconstruir l'Anglaterra malmesa per la Primera Guerra Mundial. És un detonant que explica un dels cinc joves racialitzats a escena. No serà l'única referència històrica que ens farà enrojolar. L'obra posa el racisme sistèmic, el més epidèrmic al centre i de fet, la gènesi del projecte demanava que es donés veu a cinc intèrprets racialitzats i que d'ells sorgís la dramàturgia. Però l'autora no està explicant les històries familiars del **Nacho Alemida**, la **Neus Ballbé**, la **Tamara Ndong Bielo**, la **María Ramos** i el **Junyi Sun** (de fet, els noms dels personatges són uns altres), sinó que recrea una espècie de *docuficció*, teixida a partir d'experiències personals, però anant més enllà, buscant els ressorts més dramàtics i històrics de cada país.

Cinc orígens diferents: Marroc, la Xina, Cabo Verde, Santo Domingo i Guinea Equatorial. Cinc joves nascuts a Catalunya i Espanya, però que des de ben petits i fins a l'actualitat segueixen sentint la mirada estranya de l'altre. La pregunta sobre el seu origen és reiterada, la burla i fins

i tot la queixa. I cadascú viu la seva pròpia condició racial de manera molt dispar. Uns amb orgull, d'altres amb indiferència. Però el conflicte vertader es dona quan els pares dels joves els demanen de visitar els seus països d'origen. Cap d'ells demostra un entusiasme exultant, però és un viatge d'aprenentatge que han de fer. A l'estiu vam veure [un viatge semblant que va fer la Silvia Albert Sopale](#). En el seu cas, però, el viatge va despertar l'africanisme, l'orgull per les arrels.

Cada relat de *Nosaltres* dibuixa una realitat d'un país diferent: el colonialisme africà, el xoc cultural asiàtic, l'herència esclavista del Carib, etc. La ploma de Tornero troba en cada història el seu conflicte familiar que implica de manera indirecta els seus protagonistes. Cadascú fa el seu propi viatge transformatiu. La Zaida viu la contradicció entre l'hospitalitat i l'hostilitat per part de la seva família Tànger; la Joana remou en el seu passat històric familiar per entendre la desavinença entre les seves dues famílies; el Hai transforma la relació amb el seu pare; el Cristóbal reforça el seu somni de ser un actor més transversal al conèixer les històries de superació dels seus ancestres; i l'Alma descobreix el trauma que van viure els seus pares i germans en fugir de l'illa.

'Nosaltres (a nosotros nos daba igual)', un espectacle d'Helena Tornero. © May Zircus / TNC

Una de les virtuts del text i que el muntatge explota, gràcies a una direcció àgil de **Ricard Soler Mallo**, és la seva condició coral. Tot i ser cinc històries diferents, totes estan escrites per alimentar-se mútuament. Els personatges d'una història i altra semblen dialogar entre ells, creant una única línia narrativa que ens ve a dir que qualsevol jove racialitzat català o espanyol ha de conviure amb un passat que acaba hipotecant el seu present i futur. Així doncs, els actors interpreten múltiples papers, ara són els protagonistes de la seva pròpia història, ara són familiars del relat de l'altre. I entremig de les històries, Tornero va filtrant petits episodis de racisme quotidians: quan a la universitat li pregunten a la Zaida d'on és; burles infantils que compten amb la complicitat del professorat; i fins i tot, mostres de racisme en un càsting teatral. El resultat global incideix amb la necessitat de conèixer bé el nostre passat i saber que el nostre benestar d'avui en dia s'ha aconseguit amb la sang de molts que han patit repressions, expulsions, expropiacions, etc. Tots tenim el nostre Windrush.

Però no estem davant un drama. Helena Tornero no defuig l'humor, un humor més de somriure que d'esclafit de riure. I amb així compta amb la gràcia i l'energia de tres actrius i dos actors que s'entreguen a fons, sense parar de moure's en un escenari de passarel·les, plafons i panells. L'escenografia circular és obra de la **Mònica Boromello**, escenògrafa italiana establerta a Madrid que sempre aporta una dosi d'espectacularitat als muntatges en què participa. En

aquest espectacle tots els elements tècnics i artístics apunten a un objectiu a dotar d'un ritme alt la funció, que sigui vistós, colorista i divers. El vestuari d'**Anabela Rolanda** i **Gelsomina Torelli**, les llums dissenyades per l'**Adrià Pinar**, les coreografies muntades pel mateix **Junyi Sun** (ballarí i coreògraf de la companyia Kernel Dance Theatre), etc. Jove, alegre, vitalista i amb un esperit inconformista. No, a aquests joves el racisme no els és igual. Afortunadament, tenen fins al set de novembre per dir-ho ben alt. Ja és molt més del que Xavier Albertí ofería en els seus cicles de teatre per a joves.